

Segédlet kutatási adatmenedzsment tervezéséhez

A nemzetközi pályázatok egyik egyre fontosabb része a kutatási adatmenedzsment terv készítése, amely számos esetben a pályázási folyamat integráns része. E segédlettel szeretnénk hozzájárulni a TK-s kutatók sikeres pályázásához s a kutatási adataik biztonságos és hatékony kezeléséhez.

Kutatási adatkezelési terv irányelvei

Úgy hozzuk létre, gondozzuk, és tároljuk az adatainkat, hogy nemcsak mi, de más kutatók is használhassák! Egy kutatás adatai, metaadatai (adatfelvétel ideje, módszere, eszközök), és a kutatás során keletkezett szövegszerű információk (interjú, elemzés) mind fontosak és tárolandók a későbbi felhasználás számára. Tároljuk a kutatás során keletkezett kvantitatív és kvalitatív adatokat, kutatási dokumentációt, elemzéseket, összefoglalókat is! Konzultáljunk a kutatás finanszírozójával, illetve nézzük meg a szerződésünket, hogy tartalmaz-e kitételeket a kutatási adatok dokumentálásáról vagy újrafelhasználásáról.

A kutatás előtt és a kutatás során vegyük figyelembe a következőket, s jegyezzük fel, mert később hasznos lehet.

Adatmenedzsment ellenőrző lista (checklist)

- Mik a kutatás finanszírozójának követelményei az adatokkal kapcsolatban?
- Mit az akadémiai, TK-s követelmények?
- Mik a törvényi, etikai megkötések a kutatással kapcsolatban?
- A kutatók személyektől, csoportoktól a kutatás kezdete előtt kérjünk hozzájárulási nyilatkozatot az interjúk, kérdőívek, stb., és az esetleges személyes adatok tárolása ügyében. Íme, egy nyilatkozatminta, amely szabadon változtatható:
<http://kdk.tk.mta.hu/hirek/2015/06/hozzajarulasi-nyilatkozat-interjus-kutatasokhoz>
Ebben részletesen határozzuk meg, hogy mire használhatók az adatok a kutatás alatt és után! Lehetőség szerint írásos legyen ez a megállapodás! Ebben térjünk ki a másodfelhasználásra is!
- Hol, milyen hozzáférésekkel fogja a kutató, a kutatócsapat tárolni és menedzselni a dokumentumait? Pl. a TK-s szerver O meghajtója kiválóan alkalmas a biztonságos, csoportos dokumentummegosztásra.
- Hol fogjuk tárolni a kutatás lezárultával az adatokat? Hogyan tároljuk a bizalmas információkat, személyes adatokat? Mennyi tárhely szükséges a munka közben és után?
- Kell-e majd anonimizálni adatokat?

- Ki az az adatfelelős, aki a kutatás előtt és alatt koordinálja az adatok mentését, tárolását, dokumentálását és archiválását?
- A kutatás egyes résztvevői mely részfeladatokat végzik el?

Adatbiztonsági tippek

Természetesen soha nem tudunk minden fontos információt, anyagot, dokumentumot megőrizni, de a saját munkánkat is megkönnyíti, ha rendezetten tároljuk az adatainkat.

- Mentsünk minden fájlt, ami fontos a munkánk során! Készítsünk biztonsági mentéseket! Használjunk egyértelmű jelzéseket, hogy melyik egy szöveg legfrissebb változata!
- Használjunk ingyenes formátumokat (rtf, csv, mp4, stb.).
- Dokumentáljuk, hogy hogyan és miért keletkeztek a létrejövő kutatási anyagok, és mit tartalmaznak! Archiválendő dokumentumtípusok például: kutatási terv, kérdőív, interjú vezérfonal, adatfájl, kódok (pl. SPSS syntax), interjú hangfelvétel, gépelt interjú, megfigyelési jegyzőkönyv, fénykép, videófelvétel, tanulmány, kivonat.
- Szövegeinknek adjunk beszélő címet, feliratot, vagy dokumentáljuk a tartalmukat máshogyan, pl. MS Word esetében a fájl, információ, tulajdonságok, dokumentumpanel megjelenítése gomb segítségével!
- Adatfájljainkban címkézzük fel a változókat!
- Ha változtatunk az eredeti adatokon, mentsük el az eredetit és az újat is! Jegyezzük le, hogy mit változtattunk, módosítottunk az adatokon!
- Tisztázzuk, hogy mennyire felelnek meg az adatok másodfelhasználás céljára az etikai-törvényi feltételeknek. A kutatott személyek hozzájárulási nyilatkozatait vegyük mindig figyelembe!

Online adatmenedzsment-terv eszközök

Több olyan weboldal létezik, ahol online tudnak a kutatók adatmenedzsment-tervet elkészíteni. Ilyenek pl. a DMP Online (<https://dmponline.dcc.ac.uk/>), vagy a DMPTool (<https://dmp.cdlib.org/>).

Néhány hasznos nemzetközi adatmenedzsment-oldal

- http://ec.europa.eu/research/participants/data/ref/h2020/gm/reporting/h2020-tpl-oa-d-ata-mgt-plan_en.docx
- <http://www.dcc.ac.uk/resources/data-management-plans>
- <https://www.ukdataservice.ac.uk/manage-data/plan/planning>
- <https://www.lib.ncsu.edu/data-management>